

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های خبری

نشست پژوهشی؛

موضوع:

"توسعه کسب و کار بدون تسهیلات بانکی در طرح تکاپو"

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: فاطمه حسینی

❑ نکات برجسته پژوهش خبری

- ❖ طرح تکاپو از سال ۱۳۹۳ در معاونت کارآفرینی و توسعه اشتغال وزارت کار شکل گرفته است.
- ❖ هدف از طرح تکاپو، مداخله توسعه‌ای از طریق انتقال دانش و تکنولوژی و آموزش و ارتقاء مهارت با کمترین اتکاء به تسهیلات بانکی و دولتی است.
- ❖ در طرح تکاپو توسعه اشتغال متناسب با نیازها و ظرفیت‌های اشتغال در سطح ملی، استانی، محلی و منطقه‌ای مورد توجه قرار گرفته است.
- ❖ یکی از اقدامات انجام شده در طرح تکاپو انجام "مطالعات دینامیک اشتغال و اقتصاد استانی" برای شناسایی ظرفیت‌های اشتغال متناسب با بوم هر منطقه می‌باشد.
- ❖ براساس مطالعات دینامیک و اشتغال استانی، ۱۴۷ رسته فعالیت شغلی مزیت‌دار در کشور شناسایی شده است که از میان آنها ۲۲ رسته در اولویت قرار دارد.
- ❖ پیش‌بینی اشتغالزایی در طرح تکاپو ۶۷۰ هزار نفر بوده که تاکنون بخش کمی از آن محقق شده است.
- ❖ پروژه «رستا» یکی از مهم‌ترین پروژه‌های توسعه کسب و کار روستایی می‌باشد که در ۱۲۸ روستای کشور به اجرا درآمده است.
- ❖ با اجرای طرح تکاپو در رسته شغلی صنعت پوشاک، زمینه همکاری ۱۸ واحد تولید صنعتی پوشاک با برندهای خارجی برای ورود محصولات ایران به بازارهای منطقه‌ای و جهانی فراهم شده است.

□ مقدمه

توسعه اشتغال و بهبود محیط کسب و کار از جمله مسائل مهم در سیاست‌های معطوف به رشد اقتصادی پایدار است که هر کشور با توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود در حوزه‌های مختلف، تلاش می‌کند با شناسایی، جهت‌دهی و سیاست‌گذاری مناسب، اهداف توسعه‌ای خود را در حوزه کسب و کار محقق سازد. در ایران نیز، بحث اشتغال یکی از موضوعات اساسی و مهمی است که همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان کشور قرار گرفته و در همین راستا، به منظور توسعه اشتغال پایدار و کاهش بیکاری، طرح‌ها و برنامه‌های مختلفی تاکنون به اجرا درآمده است، اما موفقیت‌های لازم را در جهت توسعه کسب و کار و کاهش بیکاری در بر نداشته است و بیکاری و اشتغال ناقص همچنان یکی از معضلات اساسی امروز کشور است که علت اصلی آن نیز به اعتقاد بسیاری از کارشناسان عدم شناخت دقیق از مزیت‌ها و ظرفیت‌های اشتغالزایی کشور و هدایت برنامه‌ها به سوی آنها بوده است. از همین‌رو، معاونت کارآفرینی و توسعه اشتغال وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، چند سال است که تلاش کرده در قالب طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار، به مداخله هوشمندانه و ارائه برنامه‌های هدفمند متناسب با نیاز بازار کار کشور براساس مزیت‌های منطقه‌ای و استانی اقدام نماید. هرچند که این طرح از اهداف پیش‌بینی شده خود تا حدودی عقب مانده است، اما توانسته با شناسایی دقیق مزیت‌های استانی و منطقه‌ای در رسته‌های فعالیت‌های شغلی منتخب، فرصت‌های صادراتی و شغلی را برای برخی واحدها و بنگاه‌های اقتصادی مزیت‌دار فراهم نماید. در این راستا، رضا تازیکی، مدیر طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار وزارت کار، در نشست^۱ با گروه اقتصاد پژوهش خبری، به ارائه اهداف و مزیت‌ها و برخی موفقیت‌های این طرح پرداخته است.

□ معرفی طرح تکاپو

تاکنون در معاونت کارآفرینی و توسعه اشتغال وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی برای توسعه اشتغال برنامه‌های متعددی ذیل سیاست‌های فعال بازار کار در نظر گرفته شده است، اما از آنجا که سیاست‌های اتخاذ شده سیاست‌های منفعل بوده‌اند، نه فعال، نتوانسته‌اند تغییر قابل توجهی در بازار کار ایجاد کنند؛ در واقع، تمام برنامه‌هایی که تاکنون برای اشتغالزایی در قالب طرح‌های مختلف از قبیل طرح ضربتی اشتغال، حمایت از بنگاه‌های زودبازده، اشتغال فراگیر و ... اجرا شده است به دو روش پرداخت تسهیلات و ارائه مجوز برای توسعه اشتغالزایی بسنده کرده‌اند، و به نیازهای بازار کار در این طرح‌ها توجهی نشده است و چه بسا مجوزها و تسهیلات در برخی رسته فعالیت‌ها مشکلاتی را برای فعالان آنها ایجاد کرده است، چراکه تنها در صدد تغییر فضای کار آنها به جای بازار کار آنها برآمده است، در حالی که بسیاری از رسته فعالیت‌های تولیدی بیش از بهبود فضای کار به توسعه و بهبود بازار کار برای فعالیت نیاز دارند. در همین رابطه، طرح تکاپو با عنوان طرح "توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار" که مصوب شورای عالی اشتغال نیز است، از سال ۱۳۹۳ در معاونت کارآفرینی و توسعه اشتغال وزارت کار شکل گرفته تا با استفاده از ظرفیت‌های بومی و بکارگیری تجارب سازمان‌های بین‌المللی در سایر کشورها، برنامه منسجمی را برای تحرک در بخش تقاضای نیروی کار به اجرا درآورد. هدف از این طرح در واقع، مداخله توسعه‌ای از طریق انتقال دانش و تکنولوژی و آموزش و ارتقاء مهارت با کمترین اتکاء به تسهیلات بانکی و دولتی و متناسب با نیازها و ظرفیت‌های اشتغال در سطح ملی، استانی، محلی و منطقه‌ای است. بر این اساس در این طرح تلاش شده است، به جای اتکاء به منابع بانکی و دولتی، بر

۱. این نشست روز شنبه مورخ ۹۷/۱۰/۲۲ برگزار شده است.

مشارکت بخش خصوصی، مشارکت مردمی و همچنین خیرین اشتغالزایی توجه و تمرکز شود و در این راستا، تقریباً تمام پروژه‌هایی که تاکنون در قالب طرح تکاپو در مناطق مختلف به اجرا درآمده است، بدون ارائه هیچ نوع تسهیلات بانکی بوده است.

□ توجه همزمان به عرضه و تقاضا در طرح تکاپو

در بازار کار دو طرف عرضه و تقاضا وجود دارد که معمولاً ارتباط میان این دو در کشور هدفمند نیست. بدین معنی که در طرف عرضه بازار کار، با نیروی انسانی مواجه هستیم که همه قشرها را شامل می‌شود و آموزش به آنها عموماً از طریق نهادهای آموزشی از جمله آموزش و پرورش، آموزش عالی، آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای انجام می‌گیرد و تقریباً بیشتر آموزش‌ها با بازار کار همسویی و همخوانی ندارد. به طور مثال، طبق مطالعاتی که بر روی آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای در ۳۱ استان کشور انجام شده، میزان انطباق این آموزش‌ها با بازار کار تنها ۸ درصد بوده است و این رقم در آموزش عالی ۴ درصد می‌باشد. یعنی ۹۲ درصد از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ۹۶ درصد از آموزش‌های عالی هیچ انطباقی با بازار کار کشور ندارد. یا در مثالی دیگر، در تهران ۱۹۱ آموزشگاه خیاطی وجود دارد که در هیچ کدام از آنها آموزش با چرخ صنعتی ایجاد نمی‌شود و به همین دلیل، وقتی افراد آموزش دیده وارد بازار کار صنعتی پوشاک می‌شوند، از مهارت و توانایی لازم برای فعالیت در بازار صنعتی پوشاک برخوردار نیستند. یا در حالیکه که ۶۰ درصد شاغلان صنعت پوشاک را آقایان تشکیل می‌دهند، اما یک آموزشگاه خیاطی آقایان در کشور وجود ندارد تا آموزش‌های مورد نیاز بازار کار را بر اساس استانداردهای تعیین شده به آنها ارائه دهد. در آموزش عالی نیز وضعیت عدم انطباق عرضه و تقاضا در بازار کار نامساعدتر است، به طوریکه در سال تحصیلی ۹۷-۹۶، از مجموع دانشجویان کل کشور ۴۷ درصد در رشته‌های علوم انسانی، ۸ درصد در رشته‌های هنر، ۴ درصد در رشته‌های علوم کشاورزی و دامی، حدود ۱۲ درصد در رشته‌های پزشکی و حدود ۲۰ درصد در رشته‌های فنی و مهندسی تحصیل می‌کنند، در صورتی که یکی از نیازهای اصلی بازار کار کشور در حوزه علوم کشاورزی و دامی است. از همین‌رو، در طرح تکاپو تلاش شده است هم سمت عرضه و هم سمت تقاضا مورد توجه قرار گیرد تا برنامه‌ای هدفمند برای توسعه کسب و کار متناسب با نیاز بازار کار شکل بگیرد، یعنی هم در سمت عرضه مهارت‌هایی که مورد نیاز است باید ایجاد شود و هم در سمت تقاضا، به مسائلی که کسب و کارها با آن مواجه هستند، پرداخته شود که در این راستا استفاده از ظرفیت‌های مردمی و بخش خصوصی در اولویت است.

□ شناسایی رسته فعالیت‌های مزیت‌دار با "مطالعات دینامیک اشتغال و اقتصاد"

یکی از مشکلاتی که در حوزه کسب و کار کشور وجود دارد، عدم توجه به تقویت و توسعه رسته فعالیت‌های مزیت‌دار با توجه به محیط اقتصادی هر استان است که باعث می‌شود با عدم توسعه و بیکاری با وجود ظرفیت‌های اشتغالزایی در هر استان روبه‌رو شویم. از همین‌رو یکی از اقداماتی که در طرح تکاپو مورد توجه قرار گرفت مطالعات دینامیک اشتغال و اقتصاد استانی بود تا با استفاده از داده‌های آن بتوان تعداد شاغلین، تعداد بیکاران، رسته فعالیت‌های مزیت‌دار با توجه به محیط بومی و اقتصادی هر منطقه را شناسایی کرد و سپس برنامه‌ای ریزی برای توسعه کسب و کار در هر استان، شهر، روستا و منطقه را با توجه به نیازهای بازار کار و ظرفیت‌های اقتصادی آن منطقه انجام داد. از همین‌رو، این مطالعات در ۳۱ استان کشور انجام شده و نتایج آن نشان می‌دهد که در مجموع در هر استان، حدود

۸۰ درصد اشتغال استان به ۵ تا ۱۰ رسته فعالیت شغلی اول اختصاص دارد و اگر تمرکز اشتغال بر این رسته‌ها فعالیت‌ها صورت گیرد، می‌توان مشکل بیکاری را در هر استان با کمترین منابع برطرف کرد، چراکه بخش عمده آنها با آموزش و مهارت‌ورزی متناسب با نیازهای بازار کار آن استان قابل رفع است.

به طور مثال، در تقسیم بندی استان‌ها بر حسب مناطق اقتصادی مشخص شده که در برخی استان‌ها منطقه جنوبی با شمالی یا منطقه شرقی با منطقه غربی استان به لحاظ دینامیک اقتصاد و اشتغال متفاوت است و باید برنامه‌ریزی برای توسعه کسب و کار و اشتغال استان با توجه به این موضوع در دستور کار قرار گیرد. از همین‌رو مثلاً در سیستان و بلوچستان که منطقه شمالی و منطقه جنوبی آن هر دو مبتنی بر اقتصاد کشاورزی است، باید تمرکز کسب و کار بر اقتصاد کشاورزی باشد، در حالیکه منطقه زاهدان و میرجاوه بیشتر بر اقتصاد تجارت و صنعت متمرکز است و در جنوب نیز اقتصاد تجارت و شیلات تمرکز دارد، با این حال، صنایع بسته‌بندی که به عنوان یکی از نیازهای اصلی و مزیت‌دار بازار کار این استان محسوب می‌شود، در آن شکل نگرفته است که نشان از سیاستگذاری غلط و غیر هدفمند اشتغال و محیط کسب و کار متناسب با نیازهای این استان است. در واقع، تاکنون بدون در نظر گرفتن مزیت‌های اقتصادی و رسته‌های فعالیت‌های شغلی مزیت‌دار متناسب با آنها برای اشتغال و توسعه کسب و کار این استان تصمیم‌گیری شده است که نتیجه آن هم افزایش بیکاری و عدم توسعه در استان بوده است که این موضوع تقریباً در تمامی استان‌ها به وضوح قابل مشاهده است. در واقع، با وجود آنکه تاکنون منابع و تسهیلات عمده‌ای در قالب طرح‌های مختلف برای اشتغال و کسب و کار در کشور در نظر گرفته شده و اختصاص یافته است، اما نتوانسته مشکل بیکاری را در استان‌های مختلف و در کل کشور برطرف نماید، چراکه بخش عمده‌ای از بیکاری در استان‌ها، به دلیل عدم توجه به مزیت‌های اقتصادی و همچنین عدم شناسایی رسته فعالیت‌های مزیت‌دار با توجه به بوم اقتصادی آن منطقه بوده است.

□ رسته فعالیت‌های مزیت‌دار اشتغال به تفکیک هر استان

براساس مطالعات دینامیک اشتغال و اقتصاد استانی، تمامی رسته فعالیت‌های شغلی در استان‌های مختلف با توجه به ظرفیت‌ها و مزیت‌های آن مورد مطالعه قرار گرفت و در مجموع ۱۴۷ رسته فعالیت شغلی در کشور شناسایی شدند که ترکیب آنها در هر استان طبق جدول زیر متفاوت می‌باشد و در برنامه‌ریزی توسعه کسب و کار و اشتغال استان باید مورد توجه قرار گیرند.

ردیف	استان	رسته فعالیت دارای اولویت اشتغال
۱	آذربایجان شرقی	پوشاک، کفش و مصنوعات چرمی، قطعات خودرو، آجیل و خشکبار، صنایع دستی، فرآورده‌های دامی (گوشت و طیور)، صنایع غذایی و تبدیلی، فرش دستبافت، گردشگری، زنبورداری
۲	آذربایجان غربی	فرآورده‌های لبنی، بازرگانی و پخش و لجستیک، گیاهان داروئی، پوشاک، صنایع تبدیلی و تکمیلی
۳	اردبیل	دامپروری (پرورش و اصلاح نژاد دام سبک و سنگین)، گیاهان داروئی، کشت گلخانه-ای، صنایع غذایی و تبدیلی، صنایع نساجی و پوشاک، مصنوعات چوبی، صنایع دستی، خدمات ورزشی، گردشگری، خدمات بازرگانی، زنبورداری و تولید عسل

ردیف	استان	رسته فعالیت دارای اولویت اشتغال
۴	اصفهان	پوشاک، قطعه‌سازی و مجموعه‌سازی، فرش دستباف و دستبافته‌ها، صنایع دستی، محصولات گلخانه‌ای، پرورش و فرآوری مرغ گوشتی، ساخت زیورآلات طلا و جواهر، خدمات حمل و نقل بار بین شهری، چاپ و نشر و خدمات بسته‌بندی، مدیریت انرژی، تولید محصولات پلاستیکی، خدمات گردشگری
۵	البرز	خدمات شهری (اجتماعی، سرگرمی، بومگردی)، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، پوشاک، محصولات گلخانه‌ای، فرآورده‌ها و محصولات آردی، قطعات خودرو، فرآورده-های دامی، خدمات ورزشی، حمل و نقل، لجستیک و انبارداری، چاپ و نشر و بسته-بندی، فرآورده‌های لبنی، صنایع پائین دست پتروشیمی (رنگ ساختمانی، فرآورده‌های پلاستیکی)، مصنوعات چرمی
۶	ایلام	گردشگری و صنایع دستی، دام و طیور، حمل و نقل باری و مسافری، صنایع تبدیلی کشاورزی، فرش دستباف و دستبافته‌ها، محصولات گلخانه‌ای، دامپروری (پرورش و اصلاح نژاد دام سبک و سنگین)
۷	بوشهر	گردشگری و صنایع دستی، کشت گلخانه‌ای، صنایع غذایی و تبدیلی، شیلات آبزیان و صیادی، بازرگانی، پخش و لجستیک/خرما، مدیریت انرژی، خدمات فنی و مهندسی
۸	تهران	پوشاک، کفش و مصنوعات چرمی، قطعات خودرو، محصولات گلخانه‌ای، فرآورده‌های لبنی، گردشگری سلامت، خدمات ورزشی، مدیریت انرژی، خدمات سلامت و پزشکی، مبلمان و مصنوعات چوبی، قطعات الکتریکی، خدمات شهری (اجتماعی و سرگرمی)، چاپ و نشر و خدمات مرتبط
۹	چهارمحال و بختیاری	دامپروری (پرورش و اصلاح نژاد دام سبک و سنگین)، فرش، شیلات و آبزی پروری، صنایع تبدیلی و تکمیلی محصولات کشاورزی، خدمات فنی و مهندسی و مشاوره‌ای، کشت گلخانه‌ای، گیاهان دارویی، طبیعت‌گردی، صنایع دستی
۱۰	خراسان جنوبی	فرش دستبافت و دستبافته‌ها، زعفران و گیاهان دارویی، فرآوری و پرورش طیور، بومگردی، حمل و نقل و ترانزیت، تجهیزات استخراج معدنی (زغال سنگ و سنگ ساختمانی)، صنایع دستی، فرآوری محصولات دامی
۱۱	خراسان رضوی	پوشاک، کفش و مصنوعات چرمی، قطعات خودرو، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، پلاستیک، صنایع دستی، محصولات دامی، فرآورده‌های لبنی، گردشگری، صنایع غذایی و تبدیلی، مبلمان و مصنوعات چوبی، زعفران و گیاهان دارویی، گردشگری سلامت، خدمات بازرگانی و بازاریابی، محصولات گلخانه‌ای، جواهرات و سنگ‌های قیمتی، خدمات حمل و نقل، خدمات فنی و مشاوره‌ای کشاورزی
۱۲	خراسان شمالی	گردشگری (بومگردی)، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، تولید محصولات گلخانه‌ای، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع پلاستیک، پرورش و اصلاح نژاد دام سبک و سنگین، پرورش طیور، پوشاک
۱۳	خوزستان	صنایع پایین دست پتروشیمی، صنایع دستی، پرورش آبزیان، فرآورده‌های لبنی، بازرگانی و پخش، گردشگری سلامت، خدمات حمل و نقل، صنایع تبدیلی مواد غذایی، خدمات فنی و مهندسی و کشاورزی، فرآوری خرما، گیاهان، گل و میوه‌های

ردیف	استان	رسته فعالیت دارای اولویت اشتغال
		گلخانه‌ای، پوشاک، مدیریت انرژی، گردشگری طبیعت، محصولات دامی (گوشت و طیور)
۱۴	زنجان	صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، صنایع دستی و گردشگری، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، کفش و مصنوعات چرمی، تولید محصولات ریخته‌گری (آهن، فولاد، سرب، روی، مس)، منسوجات و پوشاک، پرورش و اصلاح نژاد دام، زیتون
۱۵	سمنان	قطعات خودرو، صنایع دستی، گردشگری و طبیعت‌گردی، تولید و فرآوری پسته و خشکبار
۱۶	سیستان و بلوچستان	بسته‌بندی، خدمات بازرگانی و توزیع و پخش و انبارداری، حمل و نقل و ترانزیت، تولید خرما و میوه‌های گرمسیری، شیلات و تولید فرآوری آبزیان صیادی، تولید صنایع دستی، پوشاک
۱۷	فارس	گردشگری - صنایع دستی، گردشگری سلامت، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، محصولات گلخانه‌ای، خدمات فنی و مهندسی، تولید و فرآوری گیاهان دارویی، فرش دستبافت و دستبافته‌ها
۱۸	قزوین	کفش، زیتون، گردشگری، بسته‌بندی، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی (انگور و خشکبار)، بازرگانی و لجستیک، صنایع دستی، خدمات فنی و مهندسی، طیور، قطعات خودرو، شیرینی سنتی
۱۹	قم	گردشگری و صنایع دستی، کفش ماشینی و دمپایی، مبلمان و مصنوعات چوبی، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، سوهان، صنایع غذایی و تبدیلی، چاپ و نشر و صنایع فرهنگی، پسته، محصولات گلخانه‌ای، محصولات دامی (گاو، گوسفند، شتر، طیور)، پلاستیک
۲۰	کردستان	صنایع دستی، زنبورداری، لجستیک و حمل و نقل باری، گردشگری، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، تولید پوشاک، پرورش و فرآوری طیور
۲۱	کرمان	فرش دستبافت و دستبافته‌ها، قطعات الکتریکی، زعفران و گیاهان دارویی، محصولات گلخانه‌ای، خرما، پسته، گردشگری
۲۲	کرمانشاه	صنایع دستی، گردشگری سلامت و بومگردی، گیاهان دارویی، صنایع غذایی و تبدیلی کشاورزی، بازرگانی و تجارت وابسته به مرز، پرورش و اصلاح نژاد دام سبک و سنگین
۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، گلیم و سایر دستبافته‌ها، شیلات و آبزیان سردابی (قزل‌آلا)، طبیعت‌گردی، فرآورده‌های لبنی، دامپروری و تولید گوشت، زنبورداری و تولید عسل
۲۴	گلستان	صنایع غذایی و تبدیلی کشاورزی، صنایع دستی، شیلات و آبزیان، گردشگری، خدمات ورزشی، فرآورده‌های لبنی، محصولات دامی (گوشت، زنبور، طیور)
۲۵	گیلان	پوشاک، صنایع غذایی و آشامیدنی، خدمات فنی، تخصصی و مشاوره‌ای کشاورزی، گردشگری و طبیعت‌گردی، صنایع دستی، خدمات بازرگانی و توزیع و پخش کالا، شیلات و آبی پروری، پرورش طیور سنتی و صنعتی، شالیکوبی، کشت و فرآوری

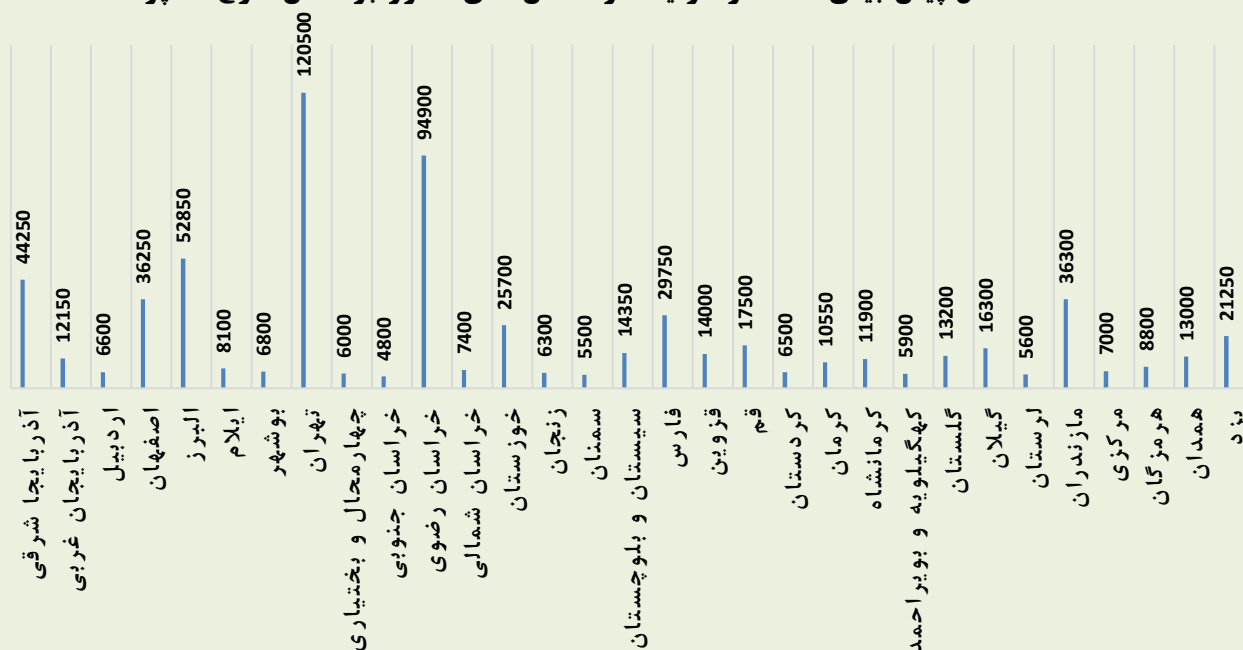
ردیف	استان	رسته فعالیت دارای اولویت اشتغال
		زیتون، کشت و فرآوری چای
۲۶	لرستان	پوشاک، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، گیاهان دارویی، پرورش ماهیان سردآبی، محصولات دامی، زنبورداری، فرآورده‌های لبنی، گردشگری
۲۷	مازندران	پوشاک، فرآوری و بسته بندی طیور، مبلمان و مصنوعات چوبی، گردشگری (طبیعت گردی، بومگردی) و صنایع دستی، شیلات و آبیان، فرآوری و بسته بندی مرکبان، صنایع تبدیلی، محصولات گلخانه‌ای، محصولات دامی (گوشت و زنبور)، فرآورده‌های لبنی
۲۸	مرکزی	قطعات خودرو، قطعات الکتریکی، محصولات گلخانه‌ای، پرورش طیور، الیاف مصنوعی و عایث‌های رطوبتی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، انار و صنایع وابسته، تجهیزات نفت و گاز، تجهیزات ریلی، پرورش دام سنگین
۲۹	هرمزگان	تولید و فرآوری و بسته بندی شیلات، صنایع تبدیلی کشاورزی، گردشگری و صنایع دستی، حمل و نقل و لجستیک، تولید، فرآوری و بسته بندی دام و طیور (شتر، بز، مرغ گوشتی)، تولید و فرآوری و بسته بندی خرما، خدمات فنی و مهندسی، استخراج و فرآوری مواد معدنی، کشت و فرآوری صیفی جات، کشت و فرآوری مرکبات
۳۰	همدان	کفش و مصنوعات چرمی، مبلمان و صنایع چوبی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی (گردو، کشمش)، گردشگری و خدمات گردشگری، صنایع دستی، پلاستیک و لاستیک، پوشاک، فرآوری و بسته بندی مواد غذایی، سفال
۳۱	یزد	کاشی و سفال، فرش دستبافت، محصولات گلخانه‌ای، گردشگری، صنایع دستی، نساجی و پوشاک، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، طلا و جواهرات، صنایع برق و الکترونیک، شیرینی سنتی، قند و نبات، لاستیک و پلاستیک، دام و طیور

همچنین از مجموع ۱۴۷ رسته شغلی، ۲۴ رسته فعالیت شغلی اولویت‌دار در کشور به تفکیک مناطق جغرافیایی شناسایی شده‌اند و در طرح تکاپو تلاش می‌شود برنامه‌ریزی و جهت‌گیری کسب و کار و اشتغال در این ۲۲ رسته متمرکز شود. این رسته فعالیت‌ها عبارتند از: پوشاک، کفش و مصنوعات چرمی، قطعات خودرو، صنایع غذایی و تبدیلی، مبلمان و مصنوعات چوبی، فرش دستبافت و دستبافته‌ها، صنایع پایین دستی پتروشیمی، قطعات الکتریکی، صنایع دستی، زعفران و گیاهان دارویی، شیلات و آبیان، گیاهان، کل و میوه‌های گلخانه‌ای، محصولات دامی (گوشت، زنبور، طیور)، محصولات لبنی، گردشگری، بازرگانی، پخش و لجستیک، گردشگری سلامت، خدمات شهری (اجتماعی و سرگرمی)، فناوری اطلاعات، چاپ و نشر و خدمات مرتبط، گردشگری مذهبی، خدمات ورزشی، مدیریت انرژی و خدمات سلامت و پزشکی.

□ میزان اشتغال پیش‌بینی شده در طرح تکاپو

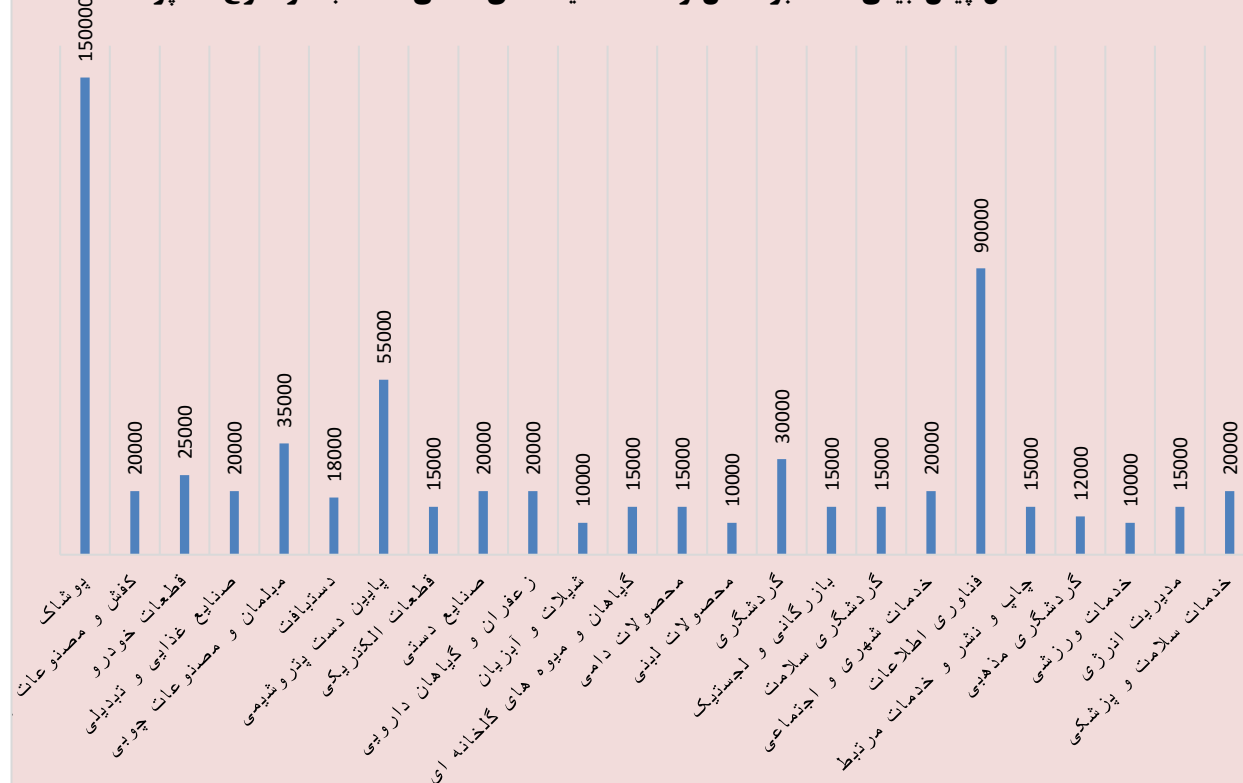
براساس برنامه‌ریزی صورت گرفته، مقرر شده در طرح تکاپو برای ۶۷۰ هزار نفر در کل کشور شغل ایجاد شود که پراکندگی آن در استان‌های مختلف براساس ظرفیت سنجی و میزان مهاجرت‌پذیری صورت گرفته، در نمودار زیر ارائه شده است:

تعداد اشتغال پیش بینی شده در هر یک از استان های کشور براساس طرح تکاپو

میزان اشتغال ایجاد شده به تفکیک رشته فعالیت های منتخب نیز به شرح زیر می باشد:

تعداد اشتغال پیش بینی شده براساس رشته فعالیت های شغلی منتخب در طرح تکاپو

همچنین، پیش بینی میزان اشتغال براساس رشته فعالیت های شغلی اولویت دار در هر استان نیز به منظور سیاستگذاری و تصمیم گیری دقیق تر و هدفمندتر در توسعه اشتغال و کسب و کار استان نیز در طرح تکاپو انجام

شده است. بدین معنی که در هر استان، با توجه به اولویت‌بندی پنج رسته شغلی اول در مطالعات دینامیک و اشتغال، میزان ظرفیت اشتغال با توجه به نیاز آن استان نیز در نظر گرفته شده است.

□ پروژه «رستا» مکمل طرح تکاپو در توسعه کسب و کار روستایی

یکی از موضوعات مهم در حوزه کسب و کار مربوط به کسب و کار روستایی است که باید مورد توجه قرار گیرد، در همین رابطه، در راستای طرح توسعه کسب و کار و توسعه اشتغال پایدار، پروژه رستا برای توسعه کسب و کار روستایی در گرفته شد و در ۱۲۸ روستای کشور به اجرا درآمده است. هدف اصلی در این پروژه نیز اتصال به بازار برای محصولات روستایی است بدون آنکه تسهیلاتی به آن اختصاص داده شود. در واقع در این پروژه، پس از شناسایی رسته فعالیت‌های شغلی مزیت‌دار و دارای اولویت در روستای منتخب، و سپس آموزش و بسترسازی توسعه آنها از طریق مشارکت‌های مردمی، اقدامات لازم برای افزایش دسترسی محصولات تولیدی آنها به بازار فراهم می‌شود. در این راستا، معاونت کارآفرینی و اشتغال وزارت رفاه سایت Basalam.ir را راه‌اندازی کرده و با حذف واسطه‌ها ارتباط مستقیم میان فروشنده و خریدار برقرار شده و مدیریت آن به عهده خود تولیدکننده‌ها و فروشندگان محصولات می‌باشد. هر شخصی در هر روستایی یا حتی فعالان کسب و کارهای خانگی که محصولی برای فروش دارند می‌توانند در این سایت به صورت رایگان غرفه تشکیل دهند و از آن طریق به معرفی و فروش محصول خود اقدام کنند که در این راستا تاکنون ۹ هزار غرفه فروش محصولات راه‌اندازی شده است.

□ توجه ویژه به رسته شغلی پوشاک در طرح تکاپو

در مطالعات دینامیک و اشتغالی که انجام شد، برخی رسته‌های شغلی برجسته‌تر از سایر رسته فعالیت‌ها بود؛ از جمله رسته فعالیت صنعت پوشاک که در ۶ استان، صنعت اول بود و به دلیل مزیت‌هایی از جمله قابلیت اشتغالزایی بالا، حجم پایین سرمایه‌گذاری، پایین بودن هزینه اشتغال، عدم آلاینده‌ی زیست محیطی، ارزش افزوده بالا، وجود بازارهای بزرگ داخلی و منطقه‌ای و امکان رشد و توسعه این صنعت در حوزه فناوری‌های نوین جزو اولویت‌های طرح تکاپو قرار گرفت. چراکه بازار پوشاک بازار بزرگی است و در هر نقطه‌ای از کشور می‌توان آن را ایجاد کرد. با این حال پراکندگی و توزیع واحدهای پوشاک در کشور از یک سو و همچنین، عدم توانمندی در تولید با کیفیت و استانداردهای جهانی از سوی دیگر، باعث شده با وجود بیش از ۱۶۰۰ واحد تولید صنعتی پوشاک و ۲۵ هزار واحد صنفی تولیدی در کشور نتوانیم سهم قابل توجهی از بازار پوشاک داخلی و منطقه را به خود اختصاص دهیم. از همین رو، پس از شناسایی واحدهای منتخب و مزیت‌دار صنعتی برای رقابت در بازار جهانی و واحدهای تولیدی صنفی برای تأمین نیاز بازار داخلی، اقدام به ارائه آموزش‌های لازم و ارتقاء مهارت برای فعالیت در این واحدها مطابق با استانداردهای جهانی صورت گرفت بدون آنکه هیچ تسهیلات بانکی در اختیار آنها قرار گیرد. در واقع، فعالیت‌های انجام شده در طرح تکاپو با مشارکت بخش خصوصی و مردمی در رسته پوشاک انجام گرفته است که مجموع این اقدامات باعث شده تا در مدت اجرای این طرح، در رسته فعالیت پوشاک، عقد قرارداد همکاری میان ۱۸ تولیدکننده داخلی با برندهای بین‌المللی صورت بگیرد که این امر برای اولین بار در تاریخ صنعت پوشاک کشور اتفاق افتاده است. در این راستا، علاوه بر صادرات ۱۸ میلیون یورویی پوشاک تولید داخل، ۲۲ مهندس پوشاک استخدام شوند و ۲۶ واحد تولیدی که قبلاً قابلیت صادرات نداشتند، صادرات محور شوند و تمام محصولات آنها در حال حاضر به

بازارهای جهانی ارسال می‌شود. همچنین، در حال حاضر ۸۰ میلیون یورو نیز سفارش در انتظار برای رسته پوشاک از سوی برندهای بین‌المللی وجود دارد که تلاش می‌شود با ارتقاء دانش فنی و مهارتی واحدهای مزیت‌دار، سهمی قابل توجه در بازار جهانی پوشاک را به خود اختصاص دهیم.

□ پروژه دام سبک در ایلام

یکی دیگر از فعالیتهای انجام شده در طرح تکاپو، در راستای توسعه کسب و کار دامپروری در روستای بردی شهرستان دهلران در استان ایلام، اجرای طرح دفترچه بیمه درمانی دام و طیور بوده که به صورت آزمایشی انجام شده است. بدین صورت که در این طرح بدون استفاده از تسهیلات بانکی و تنها با کمک مشارکت مردم روستای هدف، یک فارغ-التحصیل رشته دامپروری در آن روستا با ارائه آموزش‌های لازم مراقبت از دام از سوی مجریان طرح تکاپو، اقدام به خدمات مراقبت از دام سبک از جمله آموزش تزریقات، نگهداری از دارو، خدمات آزمایشگاهی، تهیه خوراک و تغذیه دام به روستائیان نموده است و درآمد این دامپزشک نیز نه تنها بر عهده دولت نیست بلکه با حق بیمه‌ای که بابت هر رأس دام توسط روستائیان پرداخت می‌شود، کسب درآمد می‌کند. مجموعه خدماتی که در به اجرا درآمده است، باعث شده تا در آن روستا شاهد کاهش ۲۰ درصدی تلفات دام، کاهش ۹۰ درصدی بیماری‌های انگلی، کاهش ۴۰ درصدی سقط جنین دام، کاهش ۹۰ درصدی هزینه‌های پزشکی باشیم.

□ جمع‌بندی

یکی از مشکلاتی که همواره در فضای کسب و کار و ایجاد اشتغال مطرح می‌شود، عدم منابع مالی مورد نیاز برای توسعه اشتغال در کشور است، در حالی تجربه نشان داده است منابع مالی به تنهایی نمی‌تواند در فضای کسب و کار و رشد اشتغال پایدار تأثیرگذار باشد. بلکه، توسعه اشتغال پایدار بیش از هر چیز نیازمند شناسایی دقیق فرصت‌ها و ظرفیت‌های شغلی براساس مزیت‌های اقتصادی و اجتماعی در مناطق مختلف و سپس جهت‌دهی و هدفمند کردن برنامه‌های اشتغالزایی متناسب با بوم یک منطقه است. در این صورت، می‌توان انتظار داشت هر منطقه با توجه به ظرفیت اشتغالی که برای بخش‌های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات ایجاد می‌کند در توسعه اشتغال کشور نقش ایفا کند. از همین رو، مداخله هوشمندانه از طریق مطالعات هدفمند، درک صحیح از تحولات بازار، شناسایی رسته‌های شغلی مزیت‌دار و اولویت‌دار متناسب با بوم اقتصادی، جغرافیایی و اجتماعی هر منطقه در کنار بهره‌مندی از ظرفیت‌های بخش خصوصی و مشارکت‌های مردمی به جای اتکاء به منابع بانکی و دولتی، می‌تواند نقشی بسزا در توسعه اشتغال پایدار کشور ایجاد که لازمه این امر رسیدن به درک مشترک از نیازهای واقعی بازار کار و اشتغال از سوی نهادهای مختلف به منظور جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه و پرهیز از موازی‌کاری، و سپس برنامه‌ریزی و سیاستگذاری متناسب با نیازهای بازار کار هر منطقه در راستای توسعه اشتغال پایدار در کشور می‌باشد.